

УДК 327.8

Кулик С. М.

к. пол. н., доцент

кафедри міжнародних відносин і регіональних студій,
Волинський національний університет імені Лесі України

Катрич О. Г.

викладач китайської мови,

асистент кафедри іноземних мов та перекладу
Волинський національний університет імені Лесі України

ЦЕНзуРА СПОРТУ В КИТАЙСЬКІЙ НАРОДНІЙ РЕСПУБЛІЦІ

Влада демократичних країн, захисники прав людини обґрунтовано називають КНР ворогом Інтернету, звинувачують Піднебесну у «діджитал-авторитаризмі», а в наукових колах існує поняття «китайського цифрового націоналізму». Це поширюється на «великий» спорт.

НБА надзвичайно популярна у Китаї та заробляє на трансляціях величезні гроші. Особливо популярний клуб «Houston Rockets», який має у цій країні мільйони вболівальників. За цю команду у 2002 – 2011 рр. грав найвідоміший спортсмен КНР Яо Мінґ, який зараз очолює Китайську баскетбольну асоціацію. Кількість китайських телеглядачів, які регулярно дивляться матчі цієї ліги, оцінюють у 800 мільйонів. Продажі товарів НБА, «Nike» у КНР переважають продажі у США і є одним із драйверів росту «Nike». Журнал «Forbes» оцінив загальний ринок КНР для НБА у чотири мільярди доларів США.

4 жовтня 2019 р. генеральний директор баскетбольного клубу НБА «Houston Rockets» Д. Морі опублікував твіт на підтримку протестувальників у Гонконгу. Він містив зображення соняшника (символом «Революції парасольок» у Гонконзі і символом спротиву в азійській культурі загалом) і підпис «Боріться за свободу. Встаньте з Гонконгом». Китайські фанати, спонсори, комерційні партнери виступили із жорсткою критикою цього повідомлення. Мовники та потокові платформи негайно призупинили трансляцію ігор клубу і негайно розірвали всі види співпраці та обміну, пов'язані із НБА. Усі 11 офіційних компаній-партнерів, серед них Китайська баскетбольна асоціація, сайт подорожей, виробник молока та мережа швидкого харчування призупинили відносини з НБА, а команда скасувала більшість заходів у межах китайського туру. Компанія «Nike», яка безпосередньо не причетна до скандалу, прибрала форму та мерч із символікою команди зі своїх магазинів у Шанхаї, Шеньчжені, Ченду та інших великих містах. Те ж саме зробили магазини НБА у китайських універмагах, а також частина китайських ретейлерів. Клуб швидко дистанціювався від ризикового твіту: Д. Морі відразу видалив повідомлення і вибачився, власник «Houston Rockets» Т. Фертітта заявив, що менеджер говорив від своєї особи, а не від команди, а БК «HR» – не політична організація. Китайський уряд та бізнес закликали звільнити Д. Морі. Голова НБА А. Сільвер теж розкритикував заяву Д. Морі, визнавши, що його повідомлення «образило багатьох

друзів і шанувальників ліги в Китаї». Водночас він наголосив, що «цінності ліги підтримують громадян щодо свободи думки і обміну думками із важливих для них питань». Натомість спортивний канал Центрального радіо і телебачення Китаю 8 жовтня висловив рішуче невдоволення і протест та вважав, що «будь-які висловлювання, що кидають виклик державному суверенітету і суспільній стабільності, не підпадають під категорію права на свободу слова».

Такі загравання НБА перед владою і глядачами КНР викликали гостру критику у США. Сенатор-республіканець Б. Сасс назвав реакцію Асоціації ганебною, адже «за гроші НБА готова заперечувати права людини». Кандидат у президенти від Демократичної партії Д. Кастро написав у Твіттері, що США не повинні «допускати знущання з американських громадян з боку авторитарного уряду». Віце-президент США М. Пенс у різкій промові щодо КНР розкритикував американські компанії за те, що вони недостатньо захищають американські цінності, коли йдеться про забезпечення доступу на ринок Китаю. «Забагато міжнародних американських корпорацій схиляється перед принадами китайських грошей та ринків, пригнічуючи не лише критику Китайської комуністичної партії, а навіть ствердження американських цінностей». Високопосадовець окремо відзначив позицію компанії «Nike» та НБА і наголосив, що деякі відомі гравці НБА, які «повсякчас використовують свободу критикувати цю країну, втрачають голоси, коли йдеться про свободу та права інших людей», а «NBA діє, як дочірня компанія авторитарного режиму». Держсекретар США М. Помпео назвав «абсолютно недоречною» помсту Китаю американським компаніям за коментарі щодо продемократичних протестів у Гонконзі». Д. Ку, декан правничих студій Університету Гофстра, назвав критичні зауваження М. Пенса щодо НБА справедливими, але зауважив, що Асоціація відмовилась звільнити менеджера «Houston Rockets» і через це рішення втратила багато грошей в Китаї. Звернемо увагу на те, що триразовий чемпіон НБА, суперзірка «Los Angeles Lakers» Л. Джеймс звинуватив Д. Морі за твіт на підтримку продемократичних протестувальників Гонконгу. Леброн вважає, що генеральний менеджер «не був обізнаний щодо поточної ситуації» і при цьому багато «людей могли постраждати не тільки фінансово, але й фізично, емоційно, духовно». «Так, ми всі маємо свободу слова, – продовжив спортсмен. Але іноді виникають негативні наслідки, які можуть статися, коли ти не думаєш про інших, а думаєш про себе».

Натомість учасники акцій протесту підтримали позицію менеджера «Houston Rockets». Вони вийшли на вулиці Гонконгу в джерсі команди і речах від «Nike». Л. Джеймса, який висловився про те, що свобода слова може мати негативні наслідки, звинуватили у комуністичній пропаганді та «плазуванні перед комуністичним Китаєм». Демонстранти розтоптали і спалили посеред вулиці його іменну форму, а в руках тримали світлини Джеймса, який плаче.

Незважаючи на непрості відносини двох країн і постійні твіти тодішнього президента США Д. Трампа про те, що Пекін – головний ворог, сфера спорту і розваг США була змушена серйозно коригувати свою політику щодо КНР. Тому вони підлаштувалися до вимог Китаю, аби не втратити багатомільйонний місцевий ринок.